

ES atbalsta ietekme uz mazo, vidējo un lielo kooperatīvu attīstību Latvijā, turpmākā kooperācijas attīstība ES kontekstā

Evija Gunika

Latvijas Lauksaimniecības
kooperatīvu asociācija

PROJEKTU LĪDZFINANŠĒ
EIROPAS SAVIENĪBA

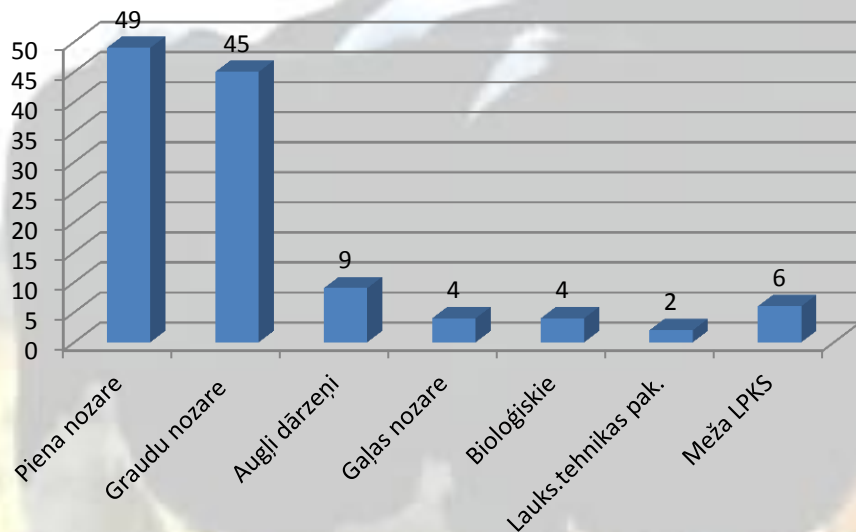
SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs"

Saskaņā ar Latvijas Republikas Zemkopības ministrijas un SIA „Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs”
2013. gada 28. janvārī noslēgto līgumu Nr. 2013/15, aktivitāte „Nozares ekspertu ziņojumi”
Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests

Nozīmīgākais atbalsts kooperācijas veicināšanai Latvijā

- Valsts atbalsts subsīdiju veidā laika posmā no 2000. – 2005.gads → deva sākuma iespēju attīstīt savu darbību (*kopā izmaksātais atbalsts 932 657 Ls, kas ir 0.016% no 54 milj. apgrozījuma*)
- Atbalsts ražotāju grupām, laika posmā no 2005.-2013.gads - → viens no nozīmīgākajiem atbalstiem, lai kļūtu par nopietniem tirgus spēlētājiem, (*kopā izmaksātais atbalsts 2,1 milj.Ls, kas ir 0.001% no 219 milj. apgrozījuma*)
- Atbalsts investīciju veidā no SAPARD, Struktūrfondiem, Lauku attīstības plāna (*9,81 milj. LVL publiskais finansējums, kas ir 0.04% no kopējā apgrozījuma*)
- Pārējie atbalsti – mazi bonusi, lai sekmētu zemnieku kooperēšanos;

Kooperācijas attīstība Latvijā (1)

Visveiksmīgākā kooperācija attīstījusies piena un graudu nozarēs – arī skaitliskā ziņā visvairāk kooperatīvu ir piena nozarē 49 LPKS

Augļu un dārzeņu nozare – 9 LPKS, ir attīstības perspektīvas un iespējas, pieejams Eiropas Savienības atbalsts tā veicināšanai.

Neveiksmīga kooperācijas pieredze gaļas nozarē – *pelēkā tirgus īpatsvars, citu kooperatīvu sliktā pieredze*

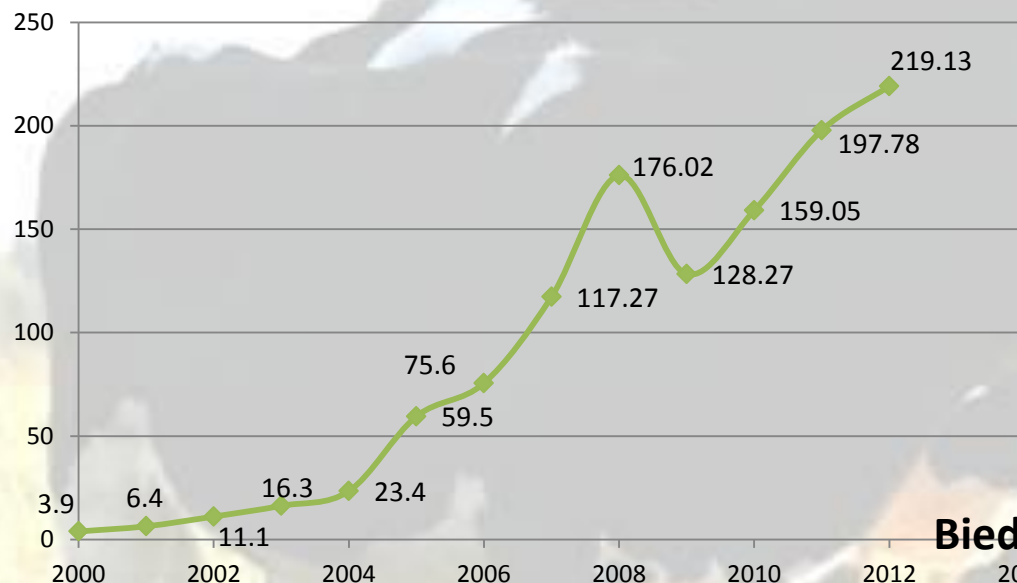
Bioloģiskā lauksaimniecība, nišas produkti – skaitliskā ziņā zemnieku ir maz un tiem pašiem grūti sadarboties.

Mežsaimniecības kooperatīvi – 6 LPKS

Lauksaimniecības pakalpojumi – pašreiz nav ļoti pieprasīti, jo katrs zemnieks vēlas iegādāties pats savu tehniku., bet noteikti ir attīstības perspektīvas.

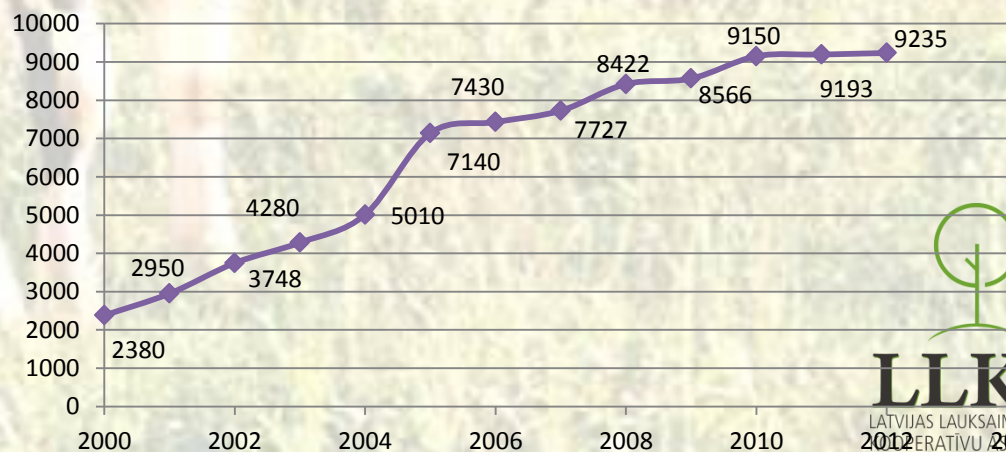
Kooperācijas attīstība Latvijā (2)

LPKS apgrozījums, milj. LVL

! Kopš 2000.gada, kad atkārtoti ir aizsākusies kooperācijas attīstība, tā kļuvusi par vienu no lauksaimnieku vienojošo spēku

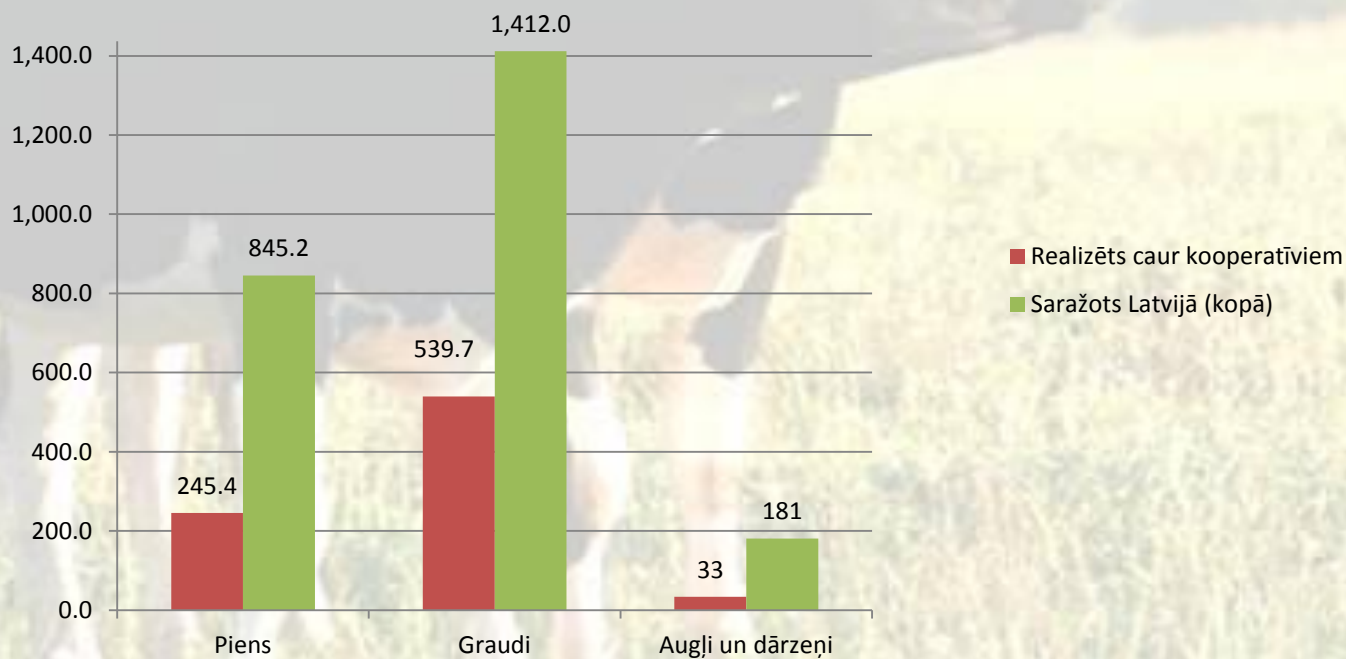
Biedru skaita pieaugums līdz 2012.gadam

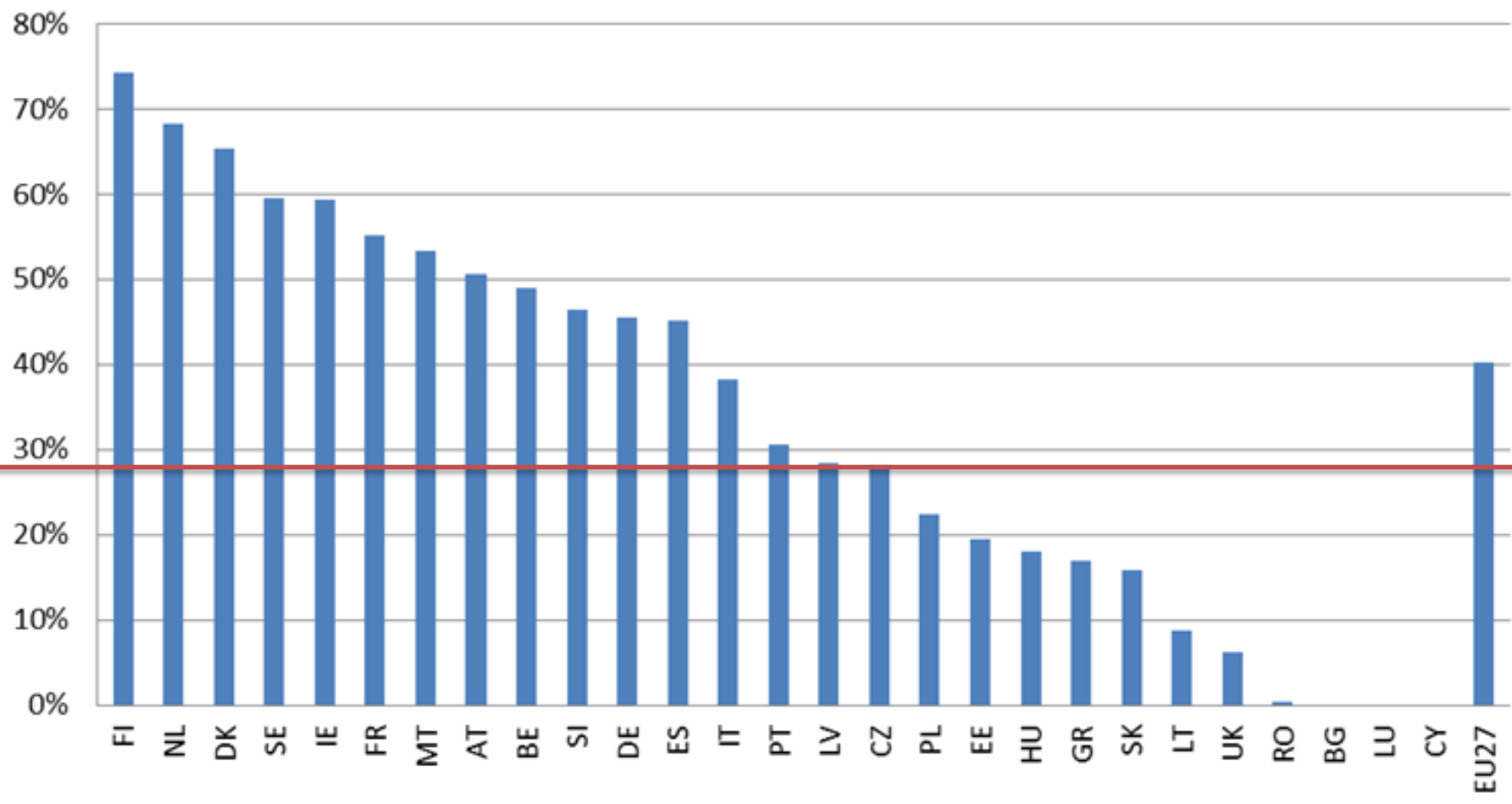
! Lauksaimnieku iesaistīšanās kooperatīvos ir lēna, bet ar pieaugošu tendenci, tomēr potenciāls vēl ir samērā liels it īpaši mazajām un vidējām saimniecībām

Kooperatīvu tirgus daļa Latvijā, 2012.gads

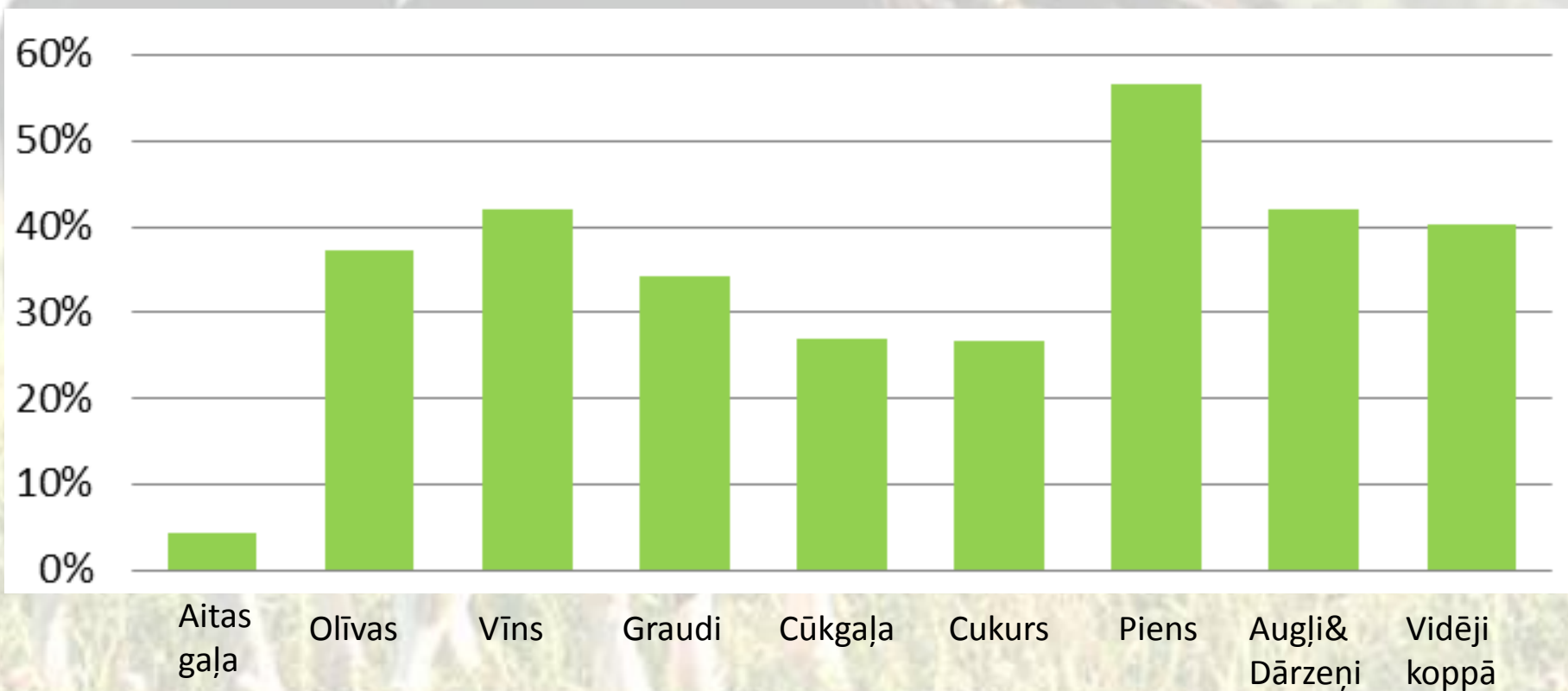
Saražotā produkcija Latvijā kopā, produkcija kas realizēta caur kooperatīviem
2012.gadā, tūkst. tonnas

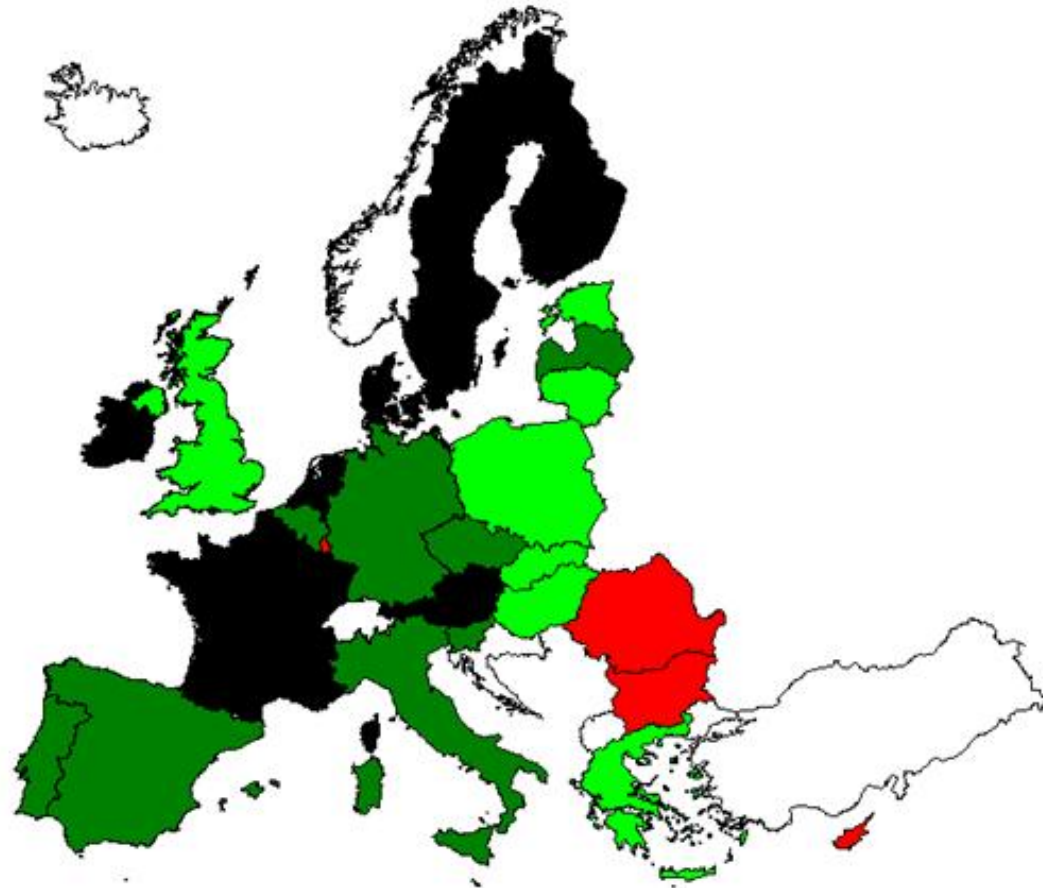
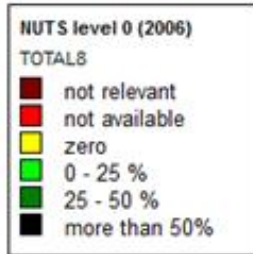
Kooperatīvu tirgus daļa ES dalībvalstīs, 2011.gads

Kooperatīvu kopējā tirgus daļa ES tirgū, 2011.gads

Lauksaimnieku iesaistīšanās kooperatīvos

Kooperācija Eiropas Savienības dalībvalstīs (1)

- **Somija** – piena ražotāju kooperatīvs “**Valio**”. Uzņēmuma tirgus daļa – 80 %, apvieno aptuveni 10 250 zemniekus. Gada apgrozījums - 1.8 miljardi eiro.
- **Somija** – meža īpašnieku kooperatīvs “**Metsäliitto**”. Uzņēmuma tirgus daļa – 30 %, apvieno aptuveni 130 000 mežu īpašniekus. Gada apgrozījums -5,4 miljardi eiro.
- **Dānija** – cūku audzētāju kooperatīvs “**Danish Crown Group**”. Uzņēmuma tirgus daļa – 84 %, apvieno aptuveni 10 700 zemniekus. Gada apgrozījums - 6,5 miljardi eiro.
- **Zviedrija** – graudu audzētāju kooperatīvs “**Lantmännen**”. Uzņēmuma tirgus daļa – 60 %, apvieno aptuveni 37 000 zemniekus. Gada apgrozījums - 3,5 miljardi eiro.

Kooperācija Eiropas Savienības dalībvalstīs (2)

- **Vācija** - kooperatīvu grupa “**Raiffeisen**”, 66 % Vācijas piena produkcijas, 55 % Vācijas lauksaimniecību apgādes, 50 % Vācijas labības tirgus, 33 % Vācijā pārdoto cūku, 33 % Vācijas lauksaimniecības eksporta, 40 % tirgū pārdoto augļu un dārzeņu, 33 % Vācijas vīnkopības nozares ražas, 9 % apstrādātās lauksaimniecības zemes platības

Kooperācija Eiropas Savienības dalībvalstīs (2)

- **Piena nozare**

- **LPKS Trikāta** (biedru skaits - 231, 2012.gada neto apgrozījums – 16,38 milj.LVL)
- **LPKS Piena ceļš** (biedru skaits - 84, 2012.gada neto apgrozījums – 15,39 milj.LVL)
- **LPKS Māršava** (biedru skaits - 76, 2012.gada neto apgrozījums – 5,58 milj.LVL)

- **Graudu nozare**

- **LPKS Latraps** (biedru skaits - 619, 2012.gada neto apgrozījums – 83,19 milj.LVL)
- **LPKS Vidzemes agroekonomiskā kooperatīvā sabiedrība** (biedru skaits - 351, 2012.gada neto apgrozījums – 34,82 milj.LVL)
- **LPKS Durbes Grauds** (biedru skaits - 116, 2012.gada neto apgrozījums – 5,64 milj.LVL)

- **Citas nozares**

- **KS Mūsmāju dārzeni** (biedru skaits - 10, 2012.gada neto apgrozījums – 3,33 milj.LVL)
- **LPKS Zaļais Grozs** (biedru skaits - 16, 2012.gada neto apgrozījums – 16 974 LVL)
- **LPKS ABC Projekts** (biedru skaits - 43, 2012.gada neto apgrozījums – 80 190 LVL)

Secinājumi

- Līdzšinējais atbalsts kooperācijas attīstībai ir bijis veiksmīgs
  - Valsts atbalstu subsīdiju veidā (laika posmā no 2000.gada – 2004.gadam)
  - Atbalsts Ražotāju grupām 2004. – 2013.gads
  - Investīciju atbalsts pamatlīdzekļu iegādei
- Jāsekmē mazo un vidējo reģionālo kooperatīvu attīstība;
- Horizontālā kooperācija līdzīgi kā tas ir vecajās ES dalībvalstīs;
- Jāsekmē tieši mazo un vidējo lauksaimnieku iesaistīšanās esošos vai jaunos kooperatīvos, lai saglabātu (nodrošinātu) lauku apdzīvotību un lauksaimnieku konkurētspēju;
- Jārod atbalsta mehānisms, risinājums tieši mazo un vidējo kooperatīvu saglabāšanai, lauku reģionos jo mazajām, vidējām saimniecībām nav pietiekamu finanšu resursu, bet tieši bankas, starpnieki pelna visvairāk uz šīs grupas uzņēmējiem;
- Lielo kooperatīvu grupai jārod mehānisms, kā turpināt aizsargāt iekšējo tirgu, lai Latvijas lauksaimnieki nekļūtu par lētas izejvielas ražotājiem
- Kooperācija (kopdarbība) – lauksaimniecības attīstības virzītājspēks laukos, reģionu attīstība

Dažas cilvēku darbības formas kalpo sociāliem mērķiem,
citām ir saimniecisks raksturs, taču tikai kooperācija
apvieno gan vienu, gan otru.

/ Alfrēds Māršals (1842-1924), angļu ekonomists/

Kopā darot pat mazais top **liels**

